संविधानाचा प्राण: उद्देशिका

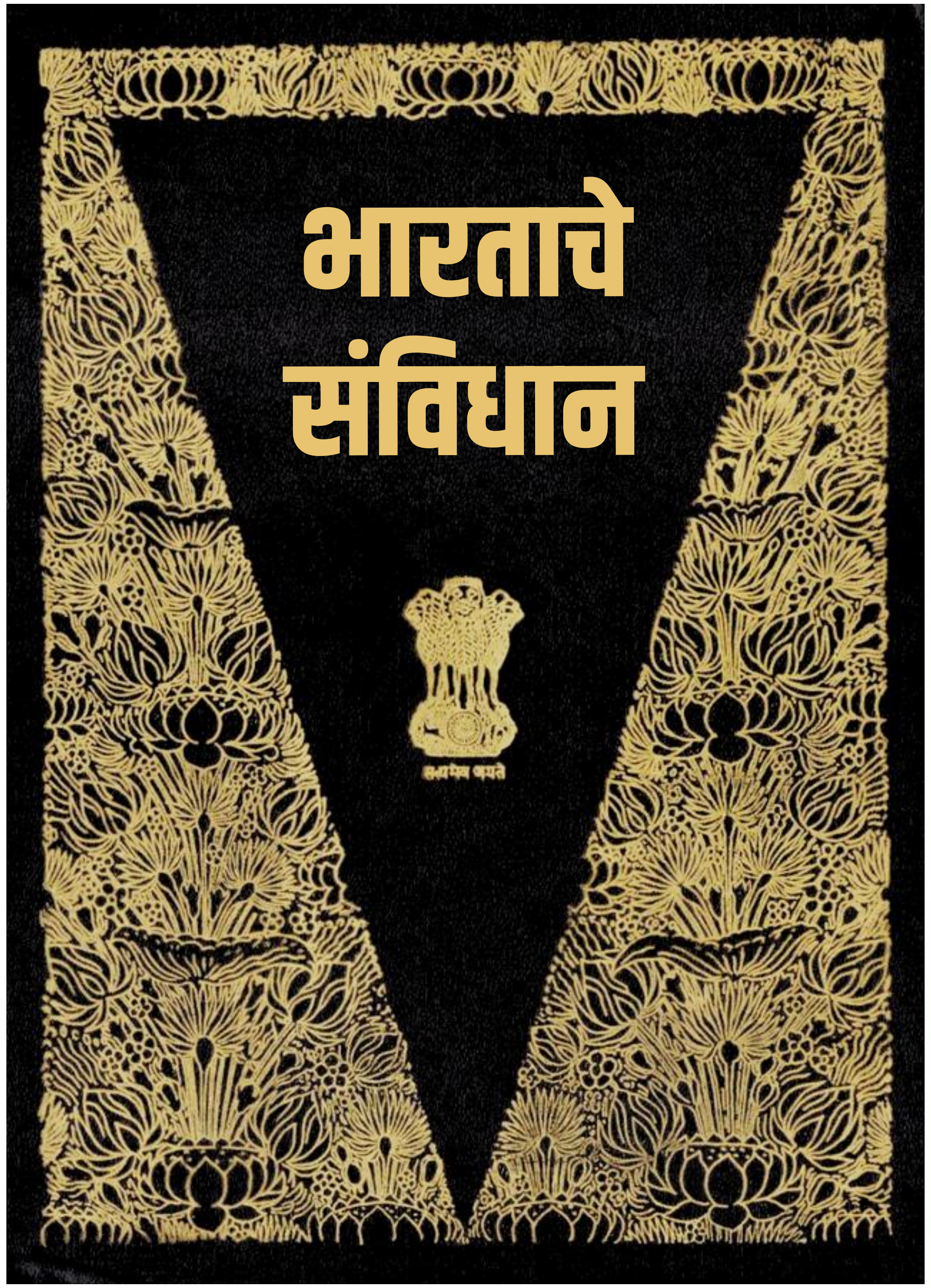

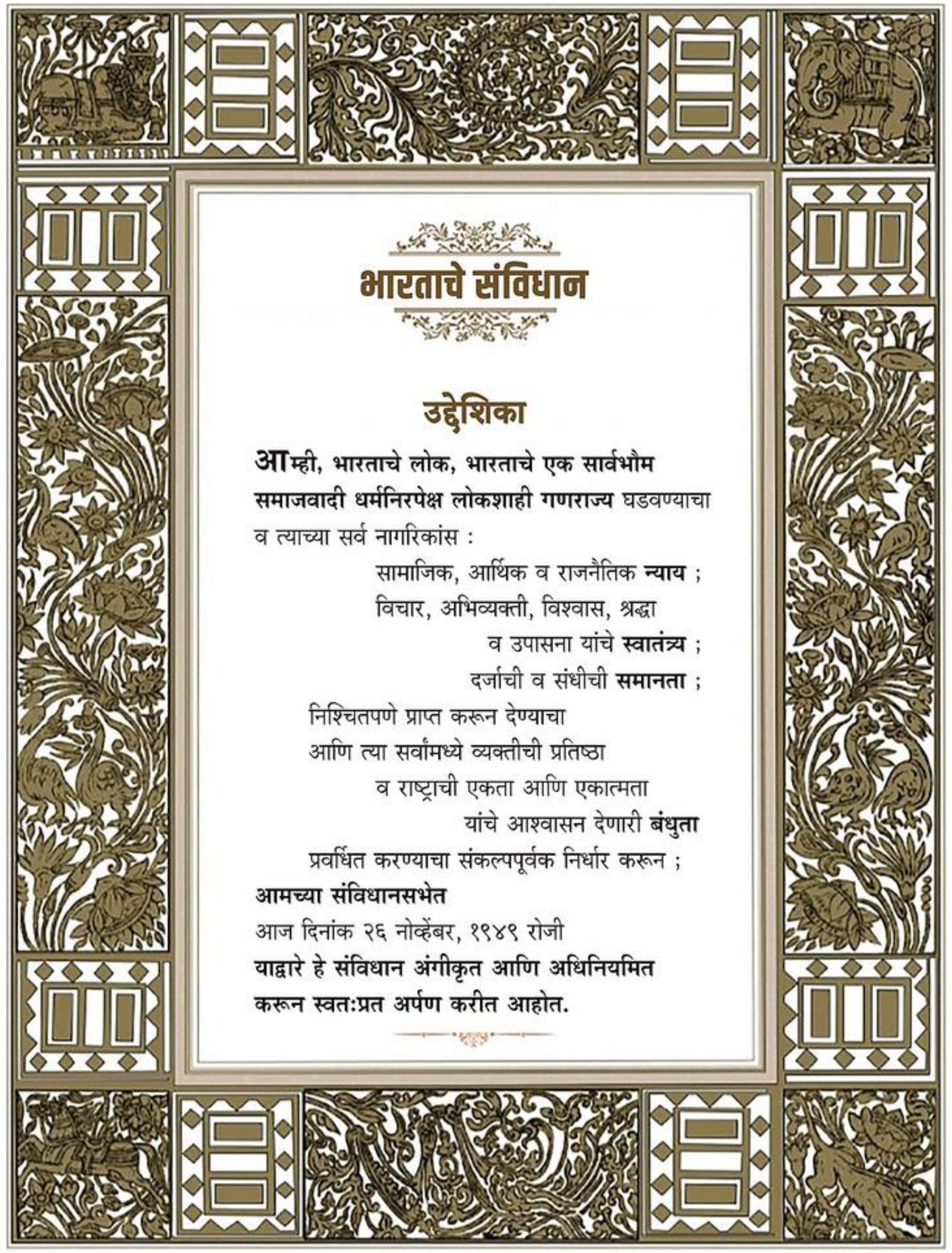

भारताचे संविधान

उद्देशिका

आम्ही, भारताचे लोक, भारताचे एक सार्वभौम
समाजवादी धर्मनिरपेक्ष लोकशाही गणराज्य घडवण्याचा
व त्याच्या सर्व नागरिकांस :
सामाजिक, आर्थिक व राजनैतिक **न्याय** ;
विचार, अभिव्यक्ती, विश्वास, श्रद्धा
व उपासना यांचे **स्वातंत्र्य** ;
दर्जाची व संधीची **समानता** ;
निश्चितपणे प्राप्त करून देण्याचा
आणि त्या सर्वांमध्ये व्यक्तीची प्रतिष्ठा
व राष्ट्राची एकता आणि एकात्मता
यांचे आश्वासन देणारी **बंधुता**
प्रवर्धित करण्याचा संकल्पपूर्वक निर्धार करून ;
आमच्या संविधानसभेत
आज दिनांक २६ नोव्हेंबर, १९४९ रोजी
याद्वारे हे संविधान अंगीकृत आणि अधिनियमित
करून स्वत:प्रत अर्पण करीत आहोत.

आपण कोण आहोत?

संविधान म्हणजे काय?

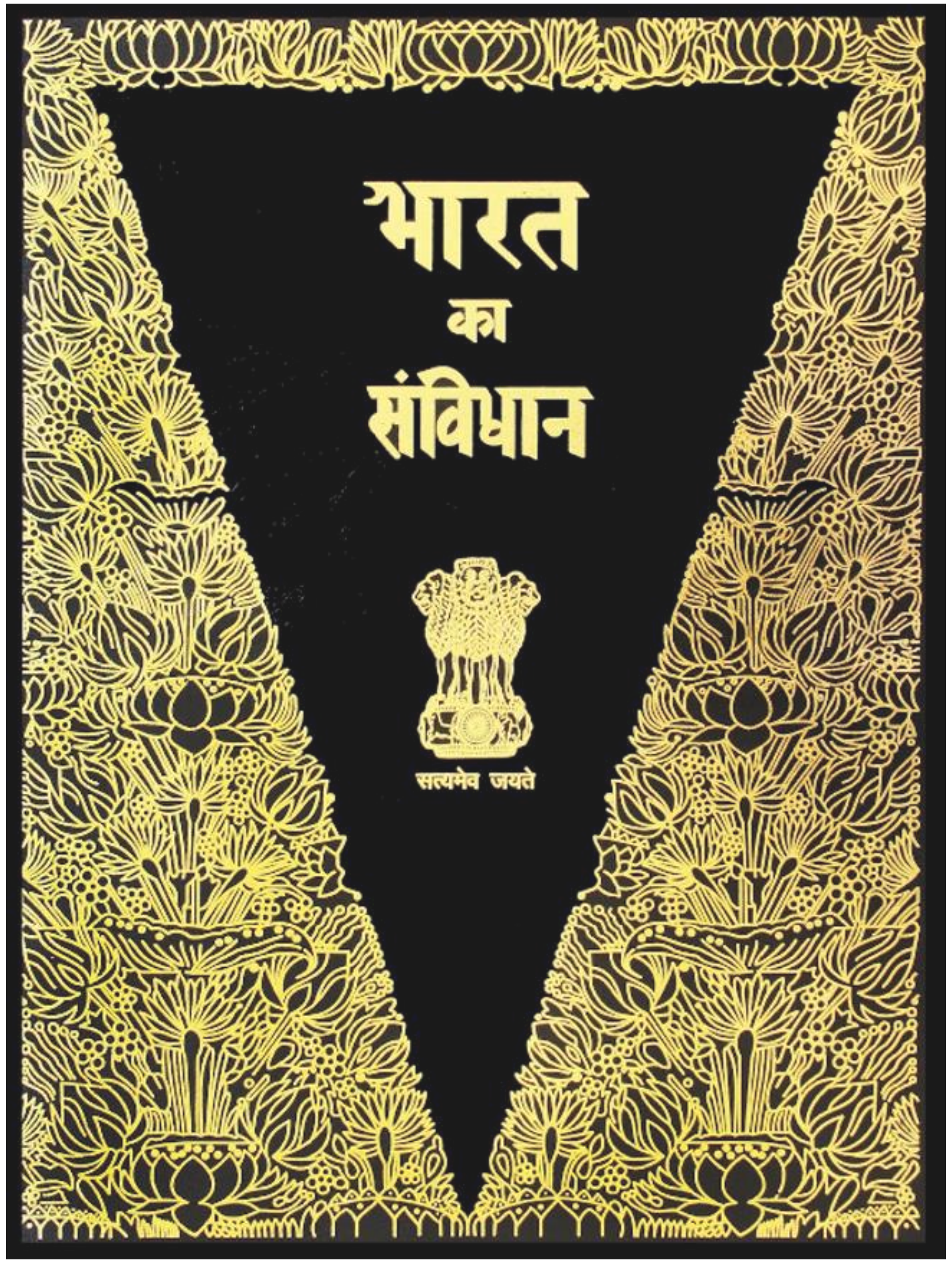

प्रजासत्ताक दिन: 26 जानेवारी 1950
आपण संविधान स्वीकारले आणि
आपल्या देशाचा भविष्यातील
मार्ग निश्चित केला!

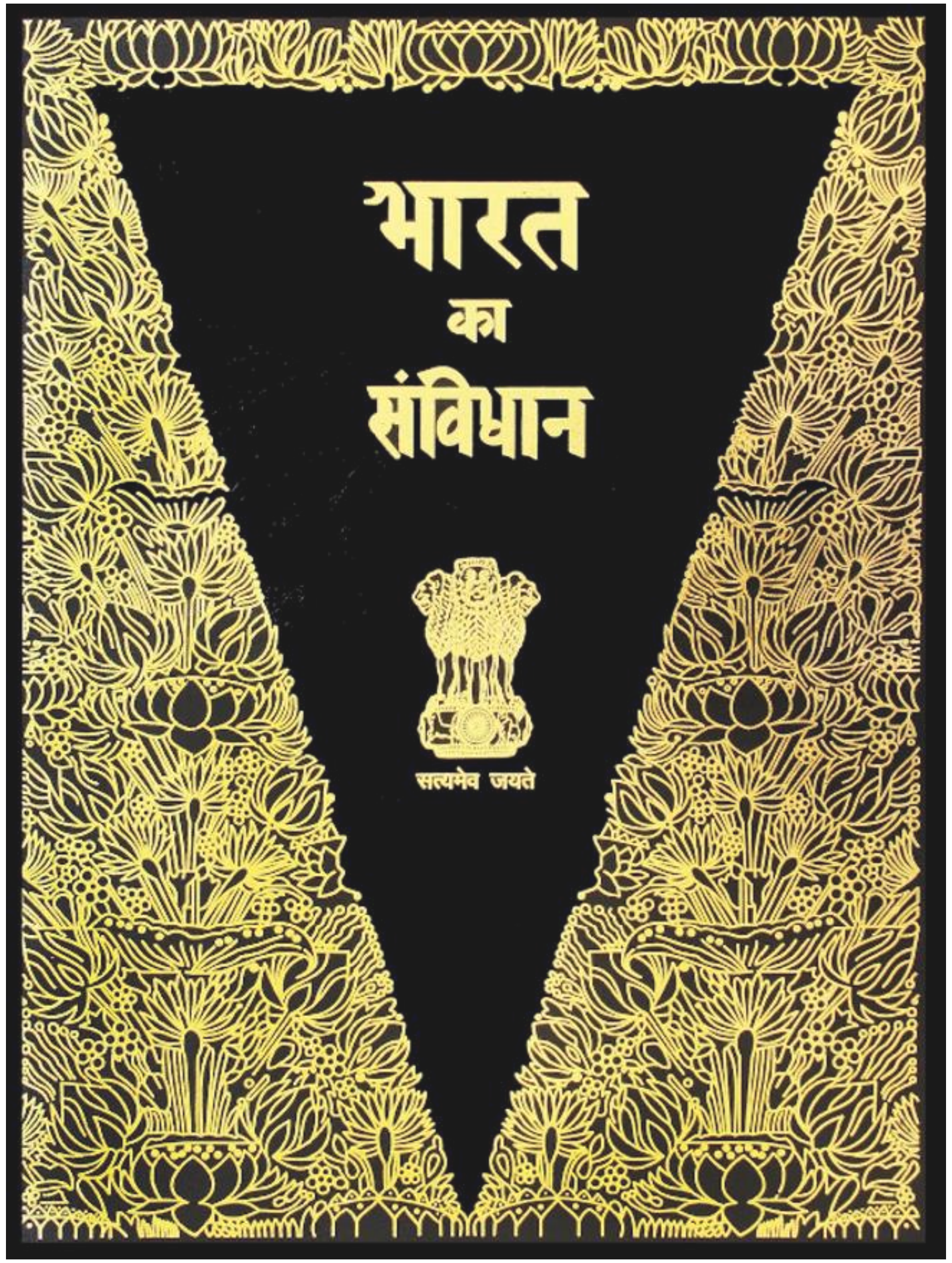

संविधान कसे तयार झाले?

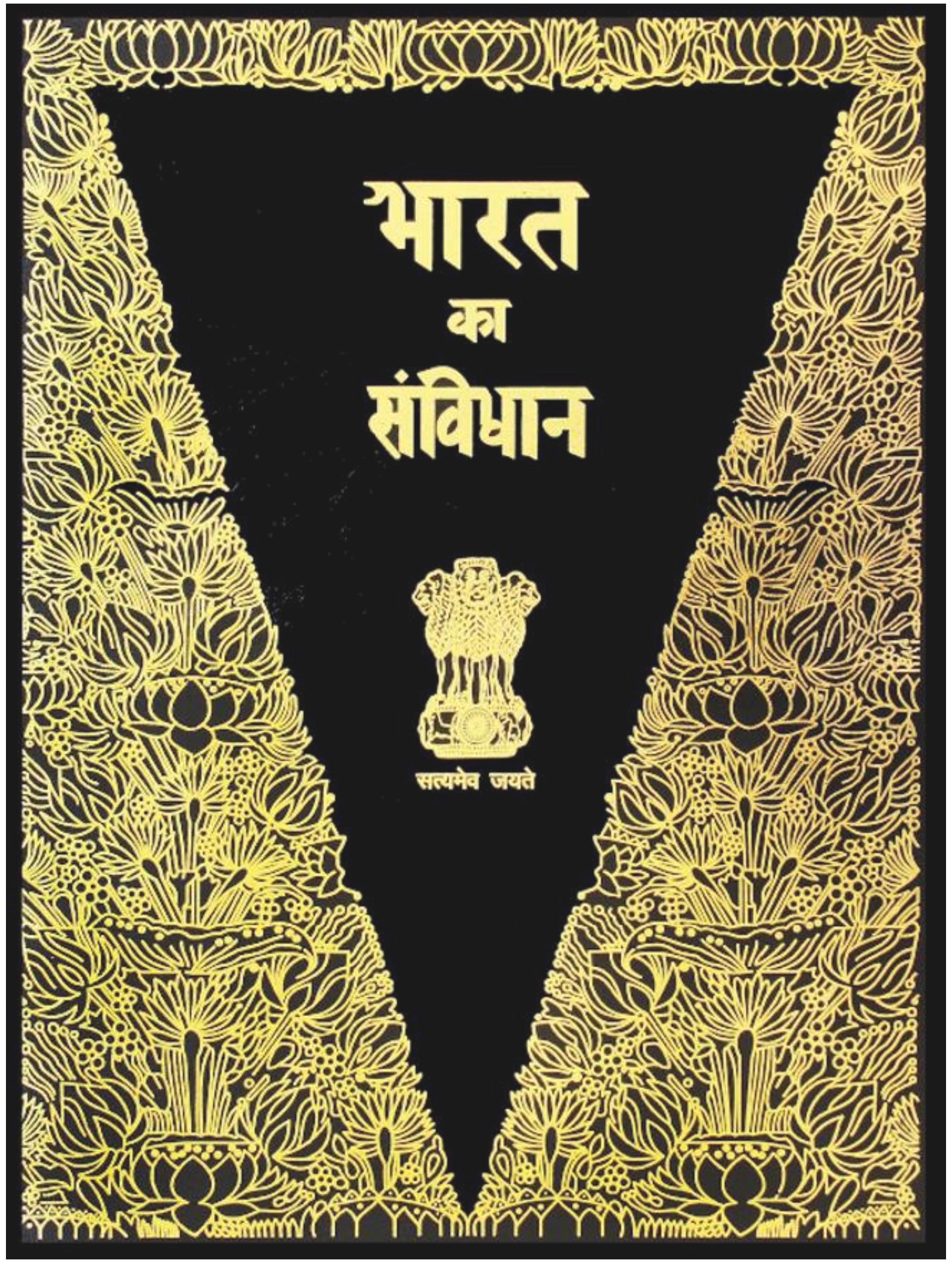

मसुदा समितीचे अध्यक्ष

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

संविधान सभा

भारतीय समाजातील प्रत्येक प्रांत, धर्म, वर्ग, भाषा आणि संस्कृतीचे
प्रतिनिधित्व करणारे 299 सदस्य संविधान सभेत होते. या सभेने
9 डिसेंबर 1946 ते 26 नोव्हेंबर 1949 या कालावधीत संविधान तयार केले.

संविधान सभेत 15 महिला

- सरोजिनी नायडू
- हंसा मेहता
- दुर्गाबाई देशमुख
- अमृतकौर
- अम्मू स्वामीनाथन
- पूर्णिमा बॅनजी
- विजयालक्ष्मी पंडित
- एनी मास्कारेन
- दक्षिणांयनी वेलायुधन
- कमला चौधरी
- लीला रॉय
- सुचेता कृपलानी
- बेगम ऐझाझ रसूल
- रेणुका रे
- मालती चौधरी

संविधानाचा प्राण: उद्देशिका

आम्ही, भारताचे लोक, भारताचे एक सार्वभौम **समाजवादी धर्मनिरपेक्ष लोकशाही गणराज्य** घडवण्याचा व त्याच्या सर्व नागरिकांस :

सामाजिक, आर्थिक व राजनैतिक **न्याय**;
विचार, अभिव्यक्ती, विश्वास, श्रद्धा
व उपासना यांचे **स्वातंत्र्य**;
दर्जाची व संधीची **समानता**;
निश्चितपणे प्राप्त करून देण्याचा
आणि त्या सर्वांमध्ये व्यक्तीची प्रतिष्ठा
व राष्ट्राची एकता आणि एकात्मता
यांचे आश्वासन देणारी **बंधुता**
प्रवर्धित करण्याचा संकल्पपूर्वक निर्धार करून;

आमच्या संविधानसभेत
आज दिनांक २६ नोव्हेंबर, १९४९ रोजी
याद्वारे हे संविधान अंगीकृत आणि अधिनियमित करून स्वतःप्रत अर्पण करीत आहोत.

संविधानाच्या प्रस्तावनेत किती व्याक्ये आहेत?

उद्देशिका

1. देश कोण घडवणार ?
2. देश कसा घडवायचा आहे ?
3. देश कोणत्या मूल्यांवर चालेल ?

संविधानाचा प्राण: उद्देशिका

आम्ही, भारताचे लोक, भारताचे एक सार्वभौम समाजवादी धर्मनिरपेक्ष लोकशाही गणराज्य घडवण्याचा व त्याच्या सर्व नागरिकांस :

सामाजिक, आर्थिक व राजनैतिक **न्याय;**
विचार, अभिव्यक्ती, विश्वास, श्रद्धा
व उपासना यांचे **स्वातंत्र्य;**
दर्जाची व संधीची **समानता;**
निश्चितपणे प्राप्त करून देण्याचा
आणि त्या सर्वांमध्ये व्यक्तीची प्रतिष्ठा
व राष्ट्राची एकता आणि एकात्मता
यांचे आश्वासन देणारी **बंधुता**
प्रवर्धित करण्याचा संकल्पपूर्वक निर्धार करून;

आमच्या संविधानसभेत
आज दिनांक २६ नोव्हेंबर, १९४९ रोजी
याद्वारे हे संविधान अंगीकृत आणि अधिनियमित करून स्वतःप्रत अर्पण करीत आहोत.

देश कोण घडवणार?

संविधानाचा प्राणः उद्देशिका

आम्ही, भारताचे लोक, भारताचे एक सार्वभौम समाजवादी धर्मनिरपेक्ष लोकशाही गणराज्य घडवण्याचा व त्याच्या सर्व नागरिकांस :

सामाजिक, आर्थिक व राजनैतिक **न्याय**;
विचार, अभिव्यक्ती, विश्वास, श्रद्धा
व उपासना यांचे **स्वातंत्र्य**;
दर्जाची व संधीची **समानता**;
निश्चितपणे प्राप्त करून देण्याचा
आणि त्या सर्वांमध्ये व्यक्तीची प्रतिष्ठा
व राष्ट्राची एकता आणि एकात्मता
यांचे आश्वासन देणारी **बंधुता**
प्रवर्धित करण्याचा संकल्पपूर्वक निर्धार करून;

आमच्या संविधानसभेत
आज दिनांक २६ नोव्हेंबर, १९४९ रोजी
याद्वारे हे संविधान अंगीकृत आणि अधिनियमित करून स्वतःप्रत अर्पण करीत आहोत.

आम्ही भारताचे लोक म्हणजे काय ?

देश कसा घडवायचा आहे ?

संविधानाचा प्राण: उद्देशिका

आम्ही, भारताचे लोक, भारताचे एक सार्वभौम समाजवादी धर्मनिरपेक्ष लोकशाही गणराज्य घडवण्याचा व त्याच्या सर्व नागरिकांस :

सामाजिक, आर्थिक व राजनैतिक **न्याय**;

विचार, अभिव्यक्ती, विश्वास, श्रद्धा व उपासना यांचे **स्वातंत्र्य**;

दर्जाची व संधीची **समानता**;

निश्चितपणे प्राप्त करून देण्याचा आणि त्या सर्वांमध्ये व्यक्तीची प्रतिष्ठा व राष्ट्राची एकता आणि एकात्मता यांचे आश्वासन देणारी **बंधुता** प्रवर्धित करण्याचा संकल्पपूर्वक निर्धार करून;

आमच्या संविधानसभेत

आज दिनांक २६ नोव्हेंबर, १९४९ रोजी

याद्वारे हे संविधान अंगीकृत आणि अधिनियमित करून स्वत:प्रत अर्पण करीत आहोत.

सार्वभौम

या देशाचे निर्णय कोण घेणार? – आपण!

- राजेशाही मध्ये राज्याचे कोण निर्णय घ्यायचे?
- संविधानाच्या आधी देशात निर्णय कोण घेत होते?

समाजवादी

सर्वांच्या मुलभूत गरजा पूर्ण झाल्या पाहिजेत

अन्न
पाणी
घर
शिक्षण
आरोग्य
रस्ते

समाजवादी

आपल्या देशाची संपत्ती
सर्वांच्या कल्याणासाठी
वापरली पाहिजे,
विशेषत: गरिबांसाठी
आणि समाजातील
दुर्बल घटकांसाठी.

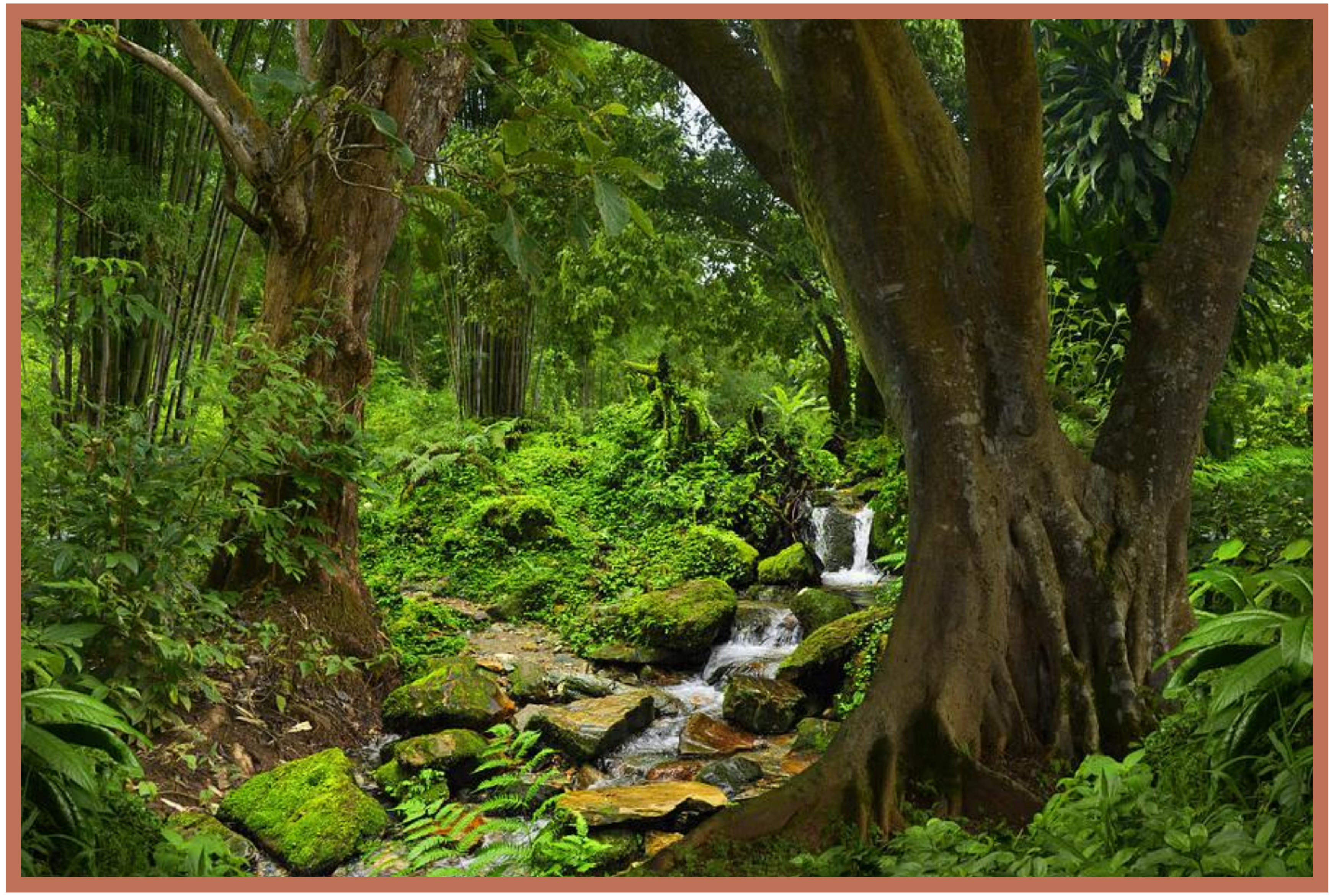

समाजवादी

जनताच खरी मालक!

सरकारी शाळा कोणाच्या?
सरकारी दवाखाने कोणाचे?
सरकारी बसेस कोणाच्या?

धर्मनिरपेक्ष

सरकार सर्व धर्मांना
समान व न्याय्य वागणूक देईल.
देशाचा कोणताही धर्म नाही.
सरकार, न्याय व्यवस्था, प्रशासन
नागरिकांमध्ये धर्माच्या आधारावर
भेद करणार नाही.

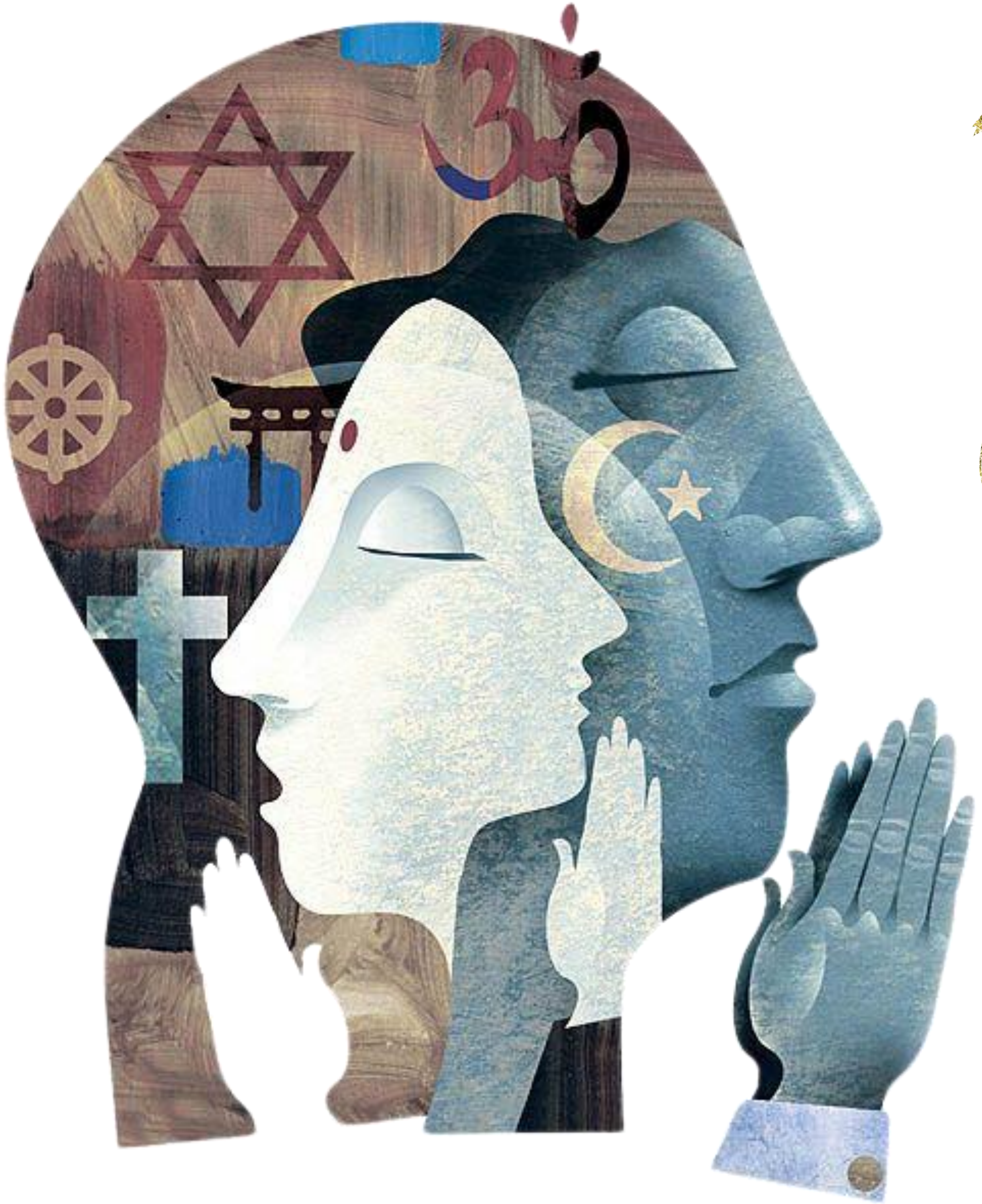

लोकशाही गणराज्य

एक व्यक्ती - एक मत
एका मताचे - एक मूल्य

लोकशाही गणराज्य

देशाचे प्रमुख

(राष्ट्रपती - सर्वोच्च स्थानी असणारी व्यक्ती)

वंशपरंपरेने नसेल,

तर लोकांनी निवडलेली व्यक्ती असेल.

उदाहरण - इंग्लंड मध्ये लोकशाही आहे पण तो देश गणराज्य नाही

लोकशाही गणराज्य

कितीही बहुमताचे सरकार आले तरी त्यांना
कारभार मात्र संविधानाप्रमाणेच करायचा.
त्यात अल्पमतात असलेल्या लोकांचा सुद्धा
सन्मान झाला पाहिजे.
त्यांचं स्वातंत्र्य अबाधित राहिलं पाहिजे.

देश कोणत्या मार्गाने घडवायचा?

संविधानाचा प्राण: उद्देशिका

आम्ही, भारताचे लोक, भारताचे एक सार्वभौम समाजवादी धर्मनिरपेक्ष लोकशाही गणराज्य घडवण्याचा व त्याच्या सर्व नागरिकांस :

सामाजिक, आर्थिक व राजनैतिक **न्याय**;
विचार, अभिव्यक्ती, विश्वास, श्रद्धा
व उपासना यांचे **स्वातंत्र्य**;
दर्जाची व संधीची **समानता**;
निश्चितपणे प्राप्त करून देण्याचा
आणि त्या सर्वांमध्ये व्यक्तीची प्रतिष्ठा
व राष्ट्राची एकता आणि एकात्मता
यांचे आश्वासन देणारी **बंधुता**
प्रवर्धित करण्याचा संकल्पपूर्वक निर्धार करून;

आमच्या संविधानसभेत
आज दिनांक २६ नोव्हेंबर, १९४९ रोजी
याद्वारे हे संविधान अंगीकृत आणि अधिनियमित करून स्वत:प्रत अर्पण करीत आहोत.

देश कोणत्या मार्गाने घडवायचा?

न्याय

स्वातंत्र्य

समानता

बंधुता

हे जणू काही गाडीची चार चाकं आहेत!

न्याय

सामाजिक
आर्थिक
राजनैतिक

मागास समाज घटकांना विकासाची संधी देण्यासाठी विशेष मदत

स्वातंत्र्य

विचार

अभिव्यक्ती

स्वातंत्र्य

विश्वास
श्रद्धा
उपासना

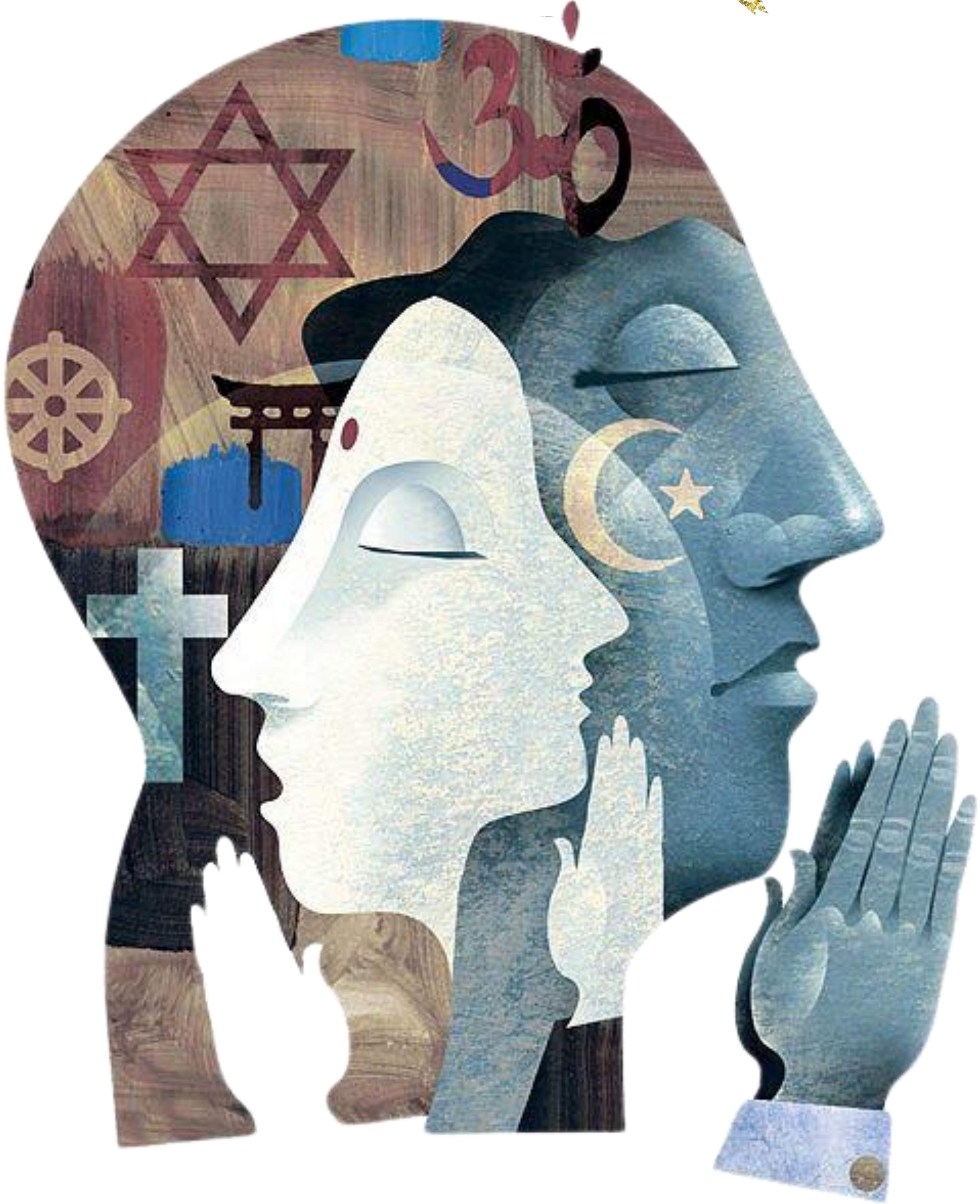

समानता

दर्जाची व संधीची

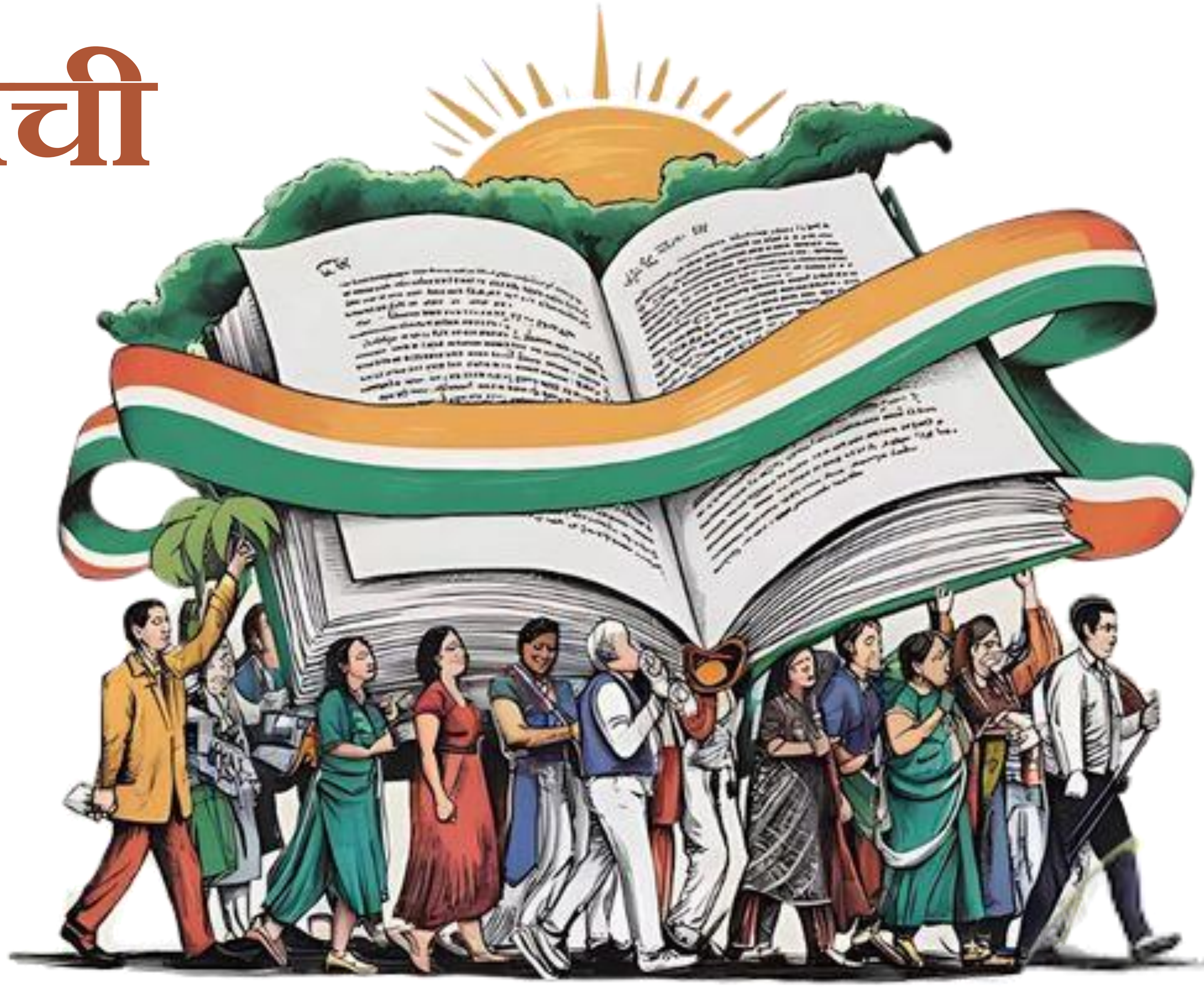

बंधुता

जर सर्व भारतीय एकोप्याने,
बंधुभावाने राहिले तरच
देशाचा विकास होईल, नाही
तर आपण एकमेकांतच भांडत
राहिलो तर आपला सगळा वेळ
त्यातच खर्ची होईल.

न्याय

स्वातंत्र्य

समानता

बंधुता

ही सर्व मुल्ये एकमेकांवर अवलंबून आहेत. एक जरी नसेल तर बाकी तिन्ही असू शकणार नाही

भारतीय संविधान हे आपणच आपल्याला अर्पण केलं आहे!

संविधानाचा प्राणः उद्देशिका

आम्ही, भारताचे लोक, भारताचे एक सार्वभौम समाजवादी धर्मनिरपेक्ष लोकशाही गणराज्य घडवण्याचा
व त्याच्या सर्व नागरिकांस :

सामाजिक, आर्थिक व राजनैतिक **न्याय**;
विचार, अभिव्यक्ती, विश्वास, श्रद्धा
व उपासना यांचे **स्वातंत्र्य**;
दर्जाची व संधीची **समानता**;
निश्चितपणे प्राप्त करून देण्याचा
आणि त्या सर्वांमध्ये व्यक्तीची प्रतिष्ठा
व राष्ट्राची एकता आणि एकात्मता
यांचे आश्वासन देणारी **बंधुता**
प्रवर्धित करण्याचा संकल्पपूर्वक निर्धार करून;

आमच्या संविधानसभेत
आज दिनांक २६ नोव्हेंबर, १९४९ रोजी
याद्वारे हे संविधान अंगीकृत आणि अधिनियमित करून स्वतःप्रत अर्पण करीत आहोत.